

**TEISĖJŲ TARYBOS 2025 M. SAUSIO 31 D. NUTARIMU NR. 13P-31-(7.1.2.E)
„DĖL DARBO GRUPĖS SAUGUMUI TEISMUOSE STIPRINTI SUDARYMO“
SUDARYTA DARBO GRUPĖ**

**IŠVADA
DĖL SAUGUMO TEISMUOSE STIPRINIMO PRIEMONIŲ**

2025 m. balandžio 23 d.
Vilnius

I. Darbo grupės sudėtis, veiklos kryptys

Teisėjų tarybos 2025 m. sausio 31 d. nutarimu Nr. 13p-31-(7.1.2.e) „Dėl darbo grupės saugumui teismuose stiprinti sudarymo“ sudaryta tokios sudėties darbo grupė (toliau tekste – Darbo grupė): Viktorija Šelmienė – Teisėjų tarybos sekretorė, Vilniaus miesto apylinkės teismo pirmininkė; Artūras Ridikas – Teisėjų tarybos narys, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjas; Sigita Jokimaitė – Lietuvos Respublikos teisėjų asociacijos pirmininkė, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėja; Kristina Imbrasienė – Apylinkių teismų teisėjų sąjungos valdybos narė, Kauno apylinkės teismo Kauno rūmų teisėja; Aurelija Venslovė – Nacionalinės teismų administracijos Technologijų ir išteklių valdymo departamento direktorė; Rimantė Valkavičienė – Nacionalinės teismų administracijos Teismų veiklos skyriaus vedėja; Edita Dereškevičiūtė – UAB „Žmogaus studijų centras“ viceprezidentė; Justinas Burokas – UAB „Žmogaus studijų centras“ partneris ir konsultantas.

Darbo grupei pavesta iki 2025 m. balandžio 25 d. parengti ir Teisėjų tarybai pateikti siūlymus dėl saugumo teismuose stiprinimo priemonių.

Darbo grupė, vykdydama Teisėjų tarybos pavedimą, atliko fizinio ir psichologinio saugumo Lietuvos teismuose teisinio reguliavimo analizę, bendradarbiaudama su Policijos departamentu prie Vidaus reikalų ministerijos atliko šiuo metu teismuose įrengtos ir taikomos fizinės teismo apsaugos infrastruktūros monitoringą, nustatė būtinų nedelsiant įsigyti ir /ar įdiegti fizinės teismo apsaugos priemonių poreikį, apskaičiavo tokiam poreikiui reikalingą finansavimo dydį, analizavo kitų šalių patirtį psichologinio teismų saugumo srityje.

II. Fizinio ir psichologinio saugumo Lietuvos teismuose teisinio reguliavimo, Teisėjų tarybos, Nacionalinės teismų administracijos ir teismų atliktų veiksmų stiprinant saugumą teismuose analizė

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsniu, teismai yra viena iš valdžių Lietuvos Respublikoje, kurios išimtinė prerogatyva – vykdyti teisingumą Lietuvoje. Konstitucija laiduoja teismams nepriklausomumą, kuris yra laikomas viena iš pagrindinių teismų veiklos garantijų. Teisėjo ir teismų nepriklausomumas apima ir saugumo teismuose užtikrinimą, t. y. rūpinimąsi teismų pastatų bei teritorijų, teisėjų, proceso dalyvių, teismų darbuotojų apsauga, nes tik saugiai veikiantis teismas gali užtikrinti savo tiesioginių funkcijų atlikimą – teisingumo vykdymą.

Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 130 straipsnyje, reglamentuojančiame rimties ir tvarkos teismuose palaikymą, teismų apsaugą, įtvirtinta, kad tvarką ir rimtį teismuose padeda užtikrinti policija; teismų apsaugai užtikrinti skiriamų policijos pareigūnų skaičių nustato policijos generalinis komisaras, atsižvelgęs į Teisėjų tarybos siūlymus. Teismų apsaugą užtikrinanti policija finansuojama iš policijai išlaikyti skirtų valstybės biudžeto lėšų.

Teismų įstatymo 130 straipsnyje taip pat numatyta, kad į teismo patalpas draudžiama įnešti ginklą, šaudmenis, sprogstamąsias, nuodingąsias ar kitas akivaizdų pavojų žmogaus gyvybei ar sveikatai keliančias medžiagas ir daiktus (5 dalis), šios nuostatos netaikomos asmenims, kuriems

turėti ginklą arba kitus pavojingus daiktus ar medžiagas reikalinga atliekant tarnybines funkcijas, taip pat kai tokios medžiagos ar daiktai yra teisme nagrinėjamos bylos sudedamoji dalis. Teismo pirmininko leidimu ginklą savigynai į teismą gali įsinešti to teismo teisėjai, teismo valstybės tarnautojai ir darbuotojai. To paties straipsnio 7 – 8 dalyse numatyta, kad siekiant užtikrinti teismo saugumą, teismo patalpose esantys ar norintys į jas patekti asmenys ir jiems priklausantys daiktai gali būti tikrinami; teismo pirmininkas gali nustatyti asmenų elgesio teisme (ne proceso metu) tvarką.

Darbo grupė nustatė, kad saugumo teismuose užtikrinimo klausimai visuomet buvo itin aktualūs ir tam Teisėjų taryba, Nacionalinė teismų administracija bei teismai, įgyvendindami Teismų įstatymo 130 straipsnio nuostatas, tikrai skiria dėmesio: Teisėjų taryba nuo 2017 metų teismų saugumo klausimą nuosekliai priskiria prie strateginių veiklos kryptių¹, Nacionalinė teismų administracija, daugiau nei dešimt metų dalyvaudama įvairių finansinių mechanizmų programose, įgyvendino ne vieną projektą, skirtą teismų saugumo gerinimui, teismų vadovai, organizuodami kasdienę teismo veiklą, rūpinasi teismų saugumu pagal jiems sudarytas galimybes.

2009 - 2014 m. pagal Norvegijos finansinio mechanizmo programą „Efektyvumas, kokybė ir skaidrumas Lietuvos teismuose“ įgyvendintas projektas „Geresnė pagalba liudytojams ir nusikaltimų aukoms teismo procese, įskaitant saugumo teismų pastatuose sustiprinimą“ (toliau – Saugumo projektas), kurio vienas iš tikslų – parengti Lietuvos teismams saugumo gaires (principus) ir Lietuvos teismus aprūpinti techninėmis saugumo priemonėmis. Įgyvendinant Saugumo projekto veiklas 2015 m. parengta Galimybių studijos ir rekomendacijų apie saugumo principų įgyvendinimą Lietuvos teismuose parengimo ataskaita (toliau – Galimybių studija), 2015 m. išleistas Saugumo vadovas – specializuotas metodinis leidinys, skirtas teismuose užtikrinti saugumą ir jį valdyti kritinėse situacijose; Lietuvos teismuose pradėtos diegti fizinio saugumo priemonės (įrengti atitvarai kaltinamiesiems, sumontuota pavojaus pranešimo įranga, pranešimo mygtukai, vaizdo stebėjimo kameros, įeigos kontrolės sistemos, įsigyti mobilūs (rankiniai) metalo detekcijos iešikliai, įrengtos pertvaros teismų viešųjų ir tarnybinių erdvių atskyrimui).

Teisėjų tarybos 2015 m. sausio 30 d. nutarimu Nr. 13P-16-(7.1.2) patvirtintas Pavyzdinio pagrindinių teismų pastatų ir patalpų projektavimo ir įrengimo reikalavimų aprašas (aktuali redakcija nuo 2017 m. sausio 1 d.), kuriame apibrėžti reikalavimai naujai projektuojamiems teismų pastatams, pastato patalpų skirstymui į skirtingo lygio apsaugos zonas, apsaugos signalizacijai, teismo posėdžių salėms.

Teisėjų tarybos 2017 m. kovo 31 d. nutarimu Nr. 13P-60-(7.1.2) patvirtintos Saugumo priemonių teismuose įgyvendinimo gairės (toliau – Saugumo priemonių teismuose įgyvendinimo gairės, Gairės), kuriose įtvirtinti rekomenduojami pagrindiniai pavojaus signalizavimo (pranešimų) sistemos, apsaugos signalizacijos sistemos, įeigos kontrolės sistemos, vaizdo stebėjimo sistemos, mobilių (rankinių) metalo iešiklių (detektorių), stacionarių metalo detektorių diegimo bei naudojimo Lietuvos Respublikos teismuose principai. Gairėse nustatyti minimalūs būtini reikalavimai saugumo priemonių diegimui ir jų panaudojimui teismuose, siekiant užtikrinti teismo teritorijos, teismo patalpų bei juose esančių asmenų, turto ir kitų vertybių tinkamą būtiniausią apsaugą, taip pat įvertinant kiekvieno teismo specifiką ir infrastruktūros bei žmogiškųjų ir materialinių išteklių galimybes. Rekomendacinis Gairių pobūdis sudarė galimybes teismų pirmininkams teisę pasitvirtinti tvarką, kuri detalizuotų tam tikrus saugumo priemonių diegimo ir naudojimo konkrečiuose teismuose aspektus.

Teisėjų tarybos 2019 m. gegužės 31 d. nutarimu Nr. 13P-89-(7.1.2) patvirtintas Saugumo teismuose politikos aprašas (toliau – Saugumo teismuose politikos aprašas, Aprašas), nustatytas siektinas teismų saugumo lygis ir standartai. Apraše įtvirtintos saugumo Lietuvos teismuose užtikrinimo kryptys – fizinis saugumas ir psichologinis saugumas, pagrindiniai principai, saugumo užtikrinimo organizavimo, įgyvendinimo, priežiūros ir kontrolės sistema bei joje dalyvaujančių

---

¹ Teisėjų tarybos 2017 m. sausio 17 d. nutarimas Nr. 13P-13-(7.1.2) „Dėl Teisėjų tarybos 2017-2020 metų strateginių veiklos kryptių patvirtinimo“, 2021 m. vasario 26 d. nutarimas Nr. 13P-27-(7.1.2) „Dėl Teisėjų tarybos 2017-2020 metų strateginių veiklos kryptių patvirtinimo“, 2025 m. kovo 21 d. nutarimas Nr. 13P-64-(7.1.2.E) „Dėl Teisėjų tarybos 2025-2028 metų strateginių veiklos kryptių patvirtinimo“

subjektų funkcijos, saugumo užtikrinimo įgyvendinimo priemonės. Aprašas parengtas kaip apibendrinantis teisės aktas, kuriame susistemintos ir įtvirtintos tuo metu teismuose įdiegtos ir taikomos saugumo užtikrinimo priemonės, o taip pat ir tos priemonės, kurias teismai pagal poreikį ir galimybes turėtų nuosekliai, laikydamiesi vieningos saugumo stiprinimo politikos, diegti ir taikyti ateityje siekiant užtikrinti kuo aukštesnį saugumo teismuose lygį.

Darbo grupė nustatė, kad Teisėjų taryba, formuodama Lietuvos teismų sistemos poreikius, teismų biudžetą, kasmet nuo 2018 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Finansų ministerijos prašė užtikrinti Lietuvos Respublikos teismų sistemos poreikių finansavimą iš valstybės biudžeto sudarant sąlygas tinkamam teismų darbui, kiekvieną kartą pažymėdama, kad teismai be techninių saugumo priemonių niekaip nėra saugomi, tačiau nei vienais metais nebuvo sulaukta deramo sprendimus dėl teismų finansavimo priimančių institucijų dėmesio aptariamai sričiai finansuoti. Toliau pateikiami duomenys, atskleidžiantys teismų sistemos prašyto ir gauto finansavimo saugumo priemonių infrastruktūrai įsigyti ir/ar palaikyti, santykį.

Lentelė Nr. 1. Teismų sistemos prašyto ir skirto finansavimo fizinio saugumo priemonių infrastruktūrai įsigyti ir/ar palaikyti santykis

Nr.	Biudžetiniai metai	Prašyta suma, Eur	Skirta suma, Eur
1.	2019	2 478 000	0
2.	2020	2 478 000	0
3.	2021	2 690 000	0
4.	2022	2 690 000	0
5.	2023	2 832 000	0
6.	2024	2 832 000	0
7.	2025	2 592 000	0

III. Teismuose įrengtos ir taikomos fizinės teismo apsaugos infrastruktūros monitoringo rezultatai, poreikio infrastruktūrai gerinti apibendrinimas

Lietuvoje šiuo metu veikia 20 teismų, kurie įsikūrę 58 pastatuose (neįskaičiuojant ūkinių pastatų - garažų, transformatorinių ir kt.), iš viso įrengtos 363 teismo posėdžių salės. Teismų pastatų (toliau tekste - pastatai) infrastruktūros monitoringas (toliau tekste - monitoringas) buvo atliekamas apibendrinant 1. objektyvius duomenis apie kiekvieną pastatą (jo lokacija, plotas, pastate įrengtų teismo posėdžių salių, vykstančių teismo posėdžių skaičius ir pan.), 2. teismų atsakymus užpildžius Klausimyną dėl fizinio saugumo priemonių teisme², 3. Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos atliktą teismų pastatų vertinimą. Apibendrinti monitoringo rezultatai pateikiami juos suskirsčius tokiomis grupėmis: 1. Fizinės apsaugos pareigūnų darbas, 2. Teismo teritorijų ir patalpų inžinerinių sprendinių sistema, 3. Vaizdo stebėjimo sistema, 4. Apsaugos signalizavimo sistema, 5. Įeigos kontrolės sistema, 6. Teismo darbuotojų ir interesantų pokalbių telefonu įrašymo sistema. Darbo grupė, vertindama monitoringo rezultatus (pastatų infrastruktūros *status quo*), šiuos duomenis gretindama su Saugumo priemonių teismuose įgyvendinimo gairėse, Saugumo teismuose politikos apraše numatytu fizinio saugumo infrastruktūros standartu, identifiko teismų pastatuose būtinų įdiegti saugumo priemonių poreikį, paskaičiavo tokiam poreikiui tenkinti reikalingą pinigų sumą.

1. Fizinės apsaugos pareigūnų darbas

Nustatyta, kad šiuo metu nuolatinė fizinė policijos pareigūnų apsauga skiriama tik Lietuvos Aukščiausiam Teismui (5 policijos pareigūnai), Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui (2

² Nacionalinės teismų administracijos 2025 m. vasario 7 d. raštas Nr. 4R-236-(1.13.Mr) "Dėl informacijos pateikimo", kuriuo Lietuvos teismų buvo prašoma pateikti informaciją apie fizines bei teisines - organizacines saugumo priemones teismuose, atsakant į klausimyną (toliau tekste – Klausimynas).

polijijos pareigūnai), Lietuvos apeliaciniam teismui (2 polijijos pareigūnai)³. Šešiuose teismų pastatuose (Regionų administracinio teismo Vilniaus rūmuose, Lietuvos apeliaciniame teisme, Vilniaus ir Panevėžio apygardų teismuose, Vilniaus miesto apylinkės teisme ir Panevėžio apylinkės teismo Panevėžio rūmuose) dirba arba iš teismams skirtų asignavimų samdomi privačių saugos įmonių apsaugos darbuotojai, arba teismo budėtojai. Likusioje dalyje teismų pastatų jokia nuolatinė fizinė apsauga nevykdoma.

Monitoringas parodė, kad Teismų įstatyme reglamentuota polijijos pagalba užtikrinant tvarką ir rimtį teismuose iš esmės vyksta pagal teismų inicijuojamą *ad hoc* poreikį, kai polijija pasitelkiama iš anksto planuojant ir derinant jos pagalbą rezonansinėse bylose, kviečiant polijijos pareigūnus jau įvykus grėsmę keliančiam įvykiui arba siunčiant duomenis apie suveikusį pavojaus signalą teismuose. Vis dėlto sistemiškas, nuolatinis ir nuoseklus polijijos pareigūnų darbas teismuose užtikrinant teismų fizinę apsaugą neatliekamas, o fizinės apsaugos pareigūnų ir/ar darbuotojų kiekis nėra pakankamas net minimaliam saugumo ir viešosios tvarkos teismuose užtikrinimui.

Vienareikšmiškai teigtina, kad saugumo ir viešosios tvarkos teismuose užtikrinimas teismuose turi būti įgyvendinamas realiai, nepriklausomai nuo šią funkciją įgyvendinančio subjekto, teismams saugoti ir viešajai tvarkai juose užtikrinti turi būti skiriamas pakankamas pareigūnų skaičius, pareigūnai turi turėti reikiamus įgaliojimus operatyviai ir savarankiškai reaguoti į pranešimą apie grėsmę keliančią situaciją, nedelsiant imtis jos užkardymo ir/ ar prevencinių veiksmų, prirėikus gali panaudoti fizinę ir psichinę prievartą, specialiąsias priemones ar šaunamuosius ginklus, suvaržyti grėsmę keliančių asmenų laisvę, atlikti ne tik asmenų, jų daiktų ir dokumentų patikrinimą, bet ir asmenų apžiūrą, atlikti kitus būtinus veiksmus, šioms funkcijoms įgyvendinti.

Nustatyta, kad teismų pastatuose vyksta labai skirtingas žodinių ir rašytinių teismo posėdžių skaičius: nuo kelių šimtų teismo posėdžių per dieną iki kelių posėdžių per savaitę, kas, logiška, lemia skirtingą į teismo pastatą atvykstančių asmenų srautą. Manytina, kad fizinės apsaugos užtikrinimo organizavimas gali būti orientuojamas teismų pastatus, atsižvelgiant į vidutiniškai vykstančių žodinių teismo posėdžių ir teismo posėdžių salių skaičių, skirstant į tris kategorijas (I kategorija - itin didelis asmenų srautas, II kategorija – vidutinis asmenų srautas, III kategorija - mažas asmenų srautas). Tam, kad būtų įvertintas kiekvieno teismo priskyrimas vienai iš šių kategorijų, reikalinga išsamesnė analizė ir detalesni skaičiavimai, įvertinant individualius kiekvieno teismo pastato poreikius ir kitus kriterijus.

Numačius fizinės apsaugos darbuotojų užtikrinimą, būtų reikalingas ir darbo vietų įrengimas teismuose. Monitoringas parodė, kad 35 teismų pastatuose galėtų būtų užtikrintas atskiras darbo kabinetas mažiausiai dviem polijijos pareigūnams (likusiuose pastatuose įrengti darbo kabinetų galimybės nėra arba ji ribota, todėl gali kilti iššūkių ieškant tinkamo sprendimo). Darbo vietų įrengimo kaštai priklausytų nuo patalpų būklės (gali kainuoti nuo minimalių – 1,2 tūkst. Eur (baldu įsigijimui) iki 13,5 tūkst. Eur patalpų remontui). Matomas poreikis pritaikyti mažiausiai 24 patalpas. Preliminariai skaičiuojama, kad vieno kabineto remontas su reikiama baldais galėtų kainuoti 6 tūkst. Eur, tuomet 24 patalpų įrengimas kainuotų 144 tūkst. Eur.

2. Teismo teritorijų ir patalpų inžinerinių sprendinių sistema

Monitoringas parodė, kad 26 pastatų teritorijos yra aptvertos arba turi kelio užtvarus, vartus ar vidinį kiemą. Kitų 32 pastatų teritorija neaptverta, nes pastatų lokacija mieste ar bendra su kitomis institucijomis infrastruktūra riboja tokias galimybes. Kai kurie pastatai turi tik dalinę teritorijos aptvėrimą (prie specialiosios paskirties pastato dalies, skirtos konvojuojamiems asmenims pristatyti). Teismų automobilių parkavimo aikštelių užtvagai reikalauja atnaujinimo. Dalis teismų susiduria su automobilių statymo problemomis, nes neturi pakankamai vietų darbuotojams ar lankytojams.

³ Lietuvos polijijos generalinio komisaro 2012 m. rugsėjo 14 d. įsakymas Nr. 5-V-626 „Dėl rimties ir tvarkos palaikymo teismuose“.

Iš Monitoringo rezultatų matyti, kad teismams kyla iššūkių dėl tinkamo patalpų atskyrimo, posėdžių salių apsaugos priemonių bei specialių patalpų, skirtų asmenims baudžiamajame procese pripažintiems nukentėjusiesiems ir liudytojais, įrengimo: tik pusėje pastatų gali būti tinkamai atskirtos viešosios, tarnybinės ir specialiosios zonos. 15 pastatų konvojuojamųjų asmenų judėjimo keliai kertasi su pažeidžiamų proceso dalyvių ir teismo darbuotojų judėjimo keliais. Tik trečdalyje pastatų (17) įrengtos specialios patalpos, skirtos nukentėjusiesiems ir liudytojams laukti teismo posėdžio bei patalpos (kambariai) šių asmenų apklausoms vykdyti.

Nustatytas poreikis atnaujinti (tobulinti) reikalavimų neatitinkančias, nusidėvėjusias teismo posėdžių sales (baldus, jų išdėstymą), įskaitant teisėjų darbo vietų atitraukimą nuo tiesioginio kontakto su proceso dalyviais zonos. Monitoringas parodė, kad 35 pastatų teismo posėdžių salės neatitinka teismų pastatų ir patalpų projektavimo ir įrengimo reikalavimų, dar 11 atitinka tik iš dalies (dažniausiai nurodoma neatitikimo priežastis – visi proceso dalyviai į teismo posėdžių salę patenka per tas pačias duris). Tik dalis teismų nurodė, kad teismo salėse teisėjo, sekretoriaus ir proceso dalyvių darbo stalai sustatyti kuo arčiau išėjimo durų, kad prireikus galima būtų laiku ir saugiai pasišalinti.

Nustatyta, jog teismuose yra 111 teismo posėdžių salių, pritaikytų nagrinėti baudžiamąsias bylas, kuriose yra įrengi 107 atitvarai (kai kurie iš jų – mediniai, neatitinkantys reikalavimų). Teismai išreiškė poreikį 8 naujiems atitvarams sulaikytiesiems asmenims įrengti ar, paskaičiuota, kad tokie darbai gali kainuoti iš viso apie 64 000 Eur (8 000 Eur *8 vnt.).

31 teismų pastate naudojamos papildomos saugumą suteikiančios priemonės: apsauginės žaliuzės ar grotos, smūgiams atspari stiklų plėvelė, kiemo (ar fasado) apšvietimas su judesio davikliais, rakinami vartai bei darbuotojų, turinčių tiesioginį kontaktą su interesantais, darbo vietose įrengti atitvarai. Papildomoms saugumo priemonėms (apsauginėms žaliuzėms, automatiniams įvažiavimo vartams, naujoms skaitmeninėms vaizdo stebėjimo kameroms, judesio daviklių atnaujinimui, stiklo dūžio ar kombinuotiems jutikliams įsigyti poreikis nurodytas 17 pastatų.

3. Vaizdo stebėjimo sistema

Vaizdo stebėjimo sistema – tai techninė apsaugos priemonė, susidedanti iš vaizdo stebėjimo kamerų, vaizdo įrašymo įrenginio, programinės įrangos ir kitų priemonių, skirta stebėti ir fiksuoti teismo teritoriją, teismo pastatą bei juose esančius asmenis, turtą ir kitas vertybes. Vaizdo stebėjimo priemonės teisme turi būti įrengtos taip, kad jos sudarytų sąlygas fiksuoti teismo pastato perimetrą, visus įėjimus į teismo pastatą, įėjimus iš viešųjų patalpų į tarnybines, susipažinimo su bylomis patalpą ir įėjimą į patalpą darbui su slapta informacija, taip pat iš teismo apsaugos posto (budėtojo patalpos) nestebimas viešųjų patalpų erdves, laukiamuosius, įėjimus į proceso dalyvių pasitarimų kambarius ir pan.

Monitoringas parodė, kad vaizdo stebėjimo sistema įrengta visuose teismo pastatuose, tačiau neapima visų būtinų stebėti zonų. Didelė dalis teismų konstatuoja, kad pastatuose įrengta sena analoginė vaizdo stebėjimo sistema, neužtikrinanti tinkamo ir visapusiško patalpų stebėjimo. Dalis teismų reiškia poreikį keisti visą vaizdo stebėjimo sistemą į modernesnę, t. y. skaitmeninę su garso įrašymu. 48 pastatuose nustatytas poreikis papildomai stebėti (su garso įrašymu) daugiau zonų (posėdžių salėse, koridoriuose), dažniausiai ten, kur patenka proceso dalyviai. Gautais duomenimis, tik itin nedidelė dalis teismų (6 pastatai) fiksuoja vaizdą keliose arba dalyje teismo posėdžių salių. 5 teismai turi galimybę transliuoti vaizdo kamerų vaizdą naudojantis tam tikra platforma (galima stebėti nuotoliu), o 12 pastatų tokia galimybė yra tik vidiniame tinkle.

Paskaičiuota, kad teismuose reikalingas maždaug 473 vnt. vaizdo kamerų plėtimas ir modernizavimas, iš jų būtina įrengti 264 vnt. trūkstamas vidaus ir lauko vaizdo kameras, kurios tenkintų minimalius saugumo reikalavimus, dar 209 vnt. esamos vaizdo kameros yra nesaugios dėl nepatikimų gamintojų arba technologiškai pasenusios. Atžvelgiant į tai, kad vaizdo kameros būtų naujos ir prijungtos prie naujos sistemos, atsirastų papildomos palaikymo išlaidos. Preliminariais skaičiavimais, investicijos į trūkstamą ir esamą nesaugią vaizdo stebėjimo sistemą siektų 2 629 722

Eur. Be to, darytina prielaida, tęstinės veiklos išlaidos sudarytų apie 10 proc. investicinės veiklos išlaidų, kas papildomai siektų apie 263 tūkst. Eur kasmet.

Atkreiptinas dėmesys, kad teismai išreiškė poreikį vaizdo su garsu įrašymui tiek posėdžių salėse, tiek teismų koridoriuose. Dabartinėse vaizdo kamerose yra galimybė prijungti mikrofoną, suteikiant norimą papildomą funkcionalumą – tam reikėtų papildomai įsigyti garso įrašymui skirtas licencijas. Norint teismo posėdžių salėse kokybiškai įrašinėti vaizdą ir garsą, reikėtų orientuotis į konferencinės įrangos sprendimus ir/arba naujas vaizdo kameras (pvz. vaizdo kameras su sujungta vaizdo ir garso analitika, kurios turėdamos integruotą mikrofoną, galėtų įspėti apie garsinius trikdžius), kurios užtikrintų kokybiškus įrašus. Siekiant visus teismus aprūpinti papildomomis vaizdo kameromis (su garso įrašymo funkcija) posėdžių salėse, reikėtų sumontuoti 336 vnt. (iš 363 posėdžių salių, atėmus 27 sales, kuriose tokia įranga jau veikia). Preliminariais skaičiavimais, investicijos į vaizdo stebėjimo sistemas posėdžių salėse siektų 2 086 257 Eur. Be to, tęstinės veiklos išlaidos sudarytų apie 10 proc. investicinės veiklos išlaidų, kas papildomai siektų apie 209 tūkst. Eur kasmet.

Maksimaliam vaizdo stebėjimo sistemos saugumui užtikrinti rekomenduotina praplėsti, pakeisti bei atnaujinti visas teismų vaizdo stebėjimo kameras vienu metu, kad būtų išvengta mišraus sistemų nepakankamo funkcionavimo bei užtikrinta savalaikė sinchronizacija su naujomis sistemomis.

4. Apsaugos signalizavimo sistema

Apsaugos signalizavimo sistemą sudaro teismo pastato apsaugos signalizacijos sistema, gaisro aptikimo ir signalizavimo sistema bei bevieliai arba stacionarūs pavojaus mygtukai, įrengiami teismo posėdžių salėse, raštinėse, susipažinimo su bylomis patalpose, o esant būtinybei ir kitose teismo patalpose (teisėjų kabinetuose, liudytojų ir nukentėjusiųjų kambariuose, sulaikytųjų laikymo patalpose), kurie yra naudojami užfiksuoti pavojaus signalą kilus grėsmei asmens – teisėjo, teismo darbuotojo arba kito teisme esančio asmens, saugumui, ar susidarius kitai kritinei situacijai, taip pat perduoti pavojaus signalą į vietinį (teismo pastate esančiam apsaugos poste, budėtojo ar kitoje patalpoje) ir centralizuotą (esančiam saugos tarnyboje arba policijoje, priklausomai nuo teismo pasirinkto saugumą teismuose galinčio užtikrinti subjekto) stebėjimo pultus.

Monitoringas parodė, kad didžioji dalis teismų turi pagrindines apsaugos signalizavimo priemones, t. y. daugumoje pastatų yra įdiegtos gaisrinės signalizacijos, apsaugos signalizacijos ir pavojaus pranešimų (pavojaus mygtukų) sistemos. Vis dėlto, nustatyta reikšmingų trūkumų: kai kurių įdiegtų sistemų nepakanka, sistemos nusidėvėjusios, nebeatitinka teisės aktų reikalavimų. Nustatytas poreikis 9 pastatuose įrengti trūkstamus belaidžius pavojaus mygtukus, 12 pastatų - apsaugos signalizaciją modernizuoti. Kitos saugumo priemonės nėra įdiegtos arba jų funkcionalumas yra ribotas, pavyzdžiui, evakuacinio įgarsinimo sistemos nėra net 40 pastatų.

Įvertinus tai, kad į evakuacinio įgarsinimo sistemą įeina daug sudedamųjų dalių (valdymo centras, stiprintuvai, garsiakalbiai, priešgaisriniai kabeliai, mikrofoni, įrašyti perspėjimai ir sąsaja su priešgaisrine signalizacija, o pagrindinio maitinimo dingimo atveju visai sistemai turi būti užtikrintas nepertraukiamas veikimas visą evakuacijai skirtą laiką, bet ne trumpiau kaip 30 min.), šios sistemos įrengimui būtų reikalingi detalūs specialistų paskaičiavimai kiekvienam teismui. Dėl apsaugos signalizacijos ir pavojaus pranešimų sistemos keitimo taip pat ir turėtų būti atliekamas kiekvieno teismo pastato individualus vertinimas.

5. Įeigos kontrolės sistema

Įeigos kontrolės sistema įrengiama siekiant atskirti teismo darbuotojų, konvojaus ir kitų į teismą patenkančių asmenų srautus bei identifikuoti asmenis, patenkančius į teismo tarnybinių ir specialiąją erdves. Asmenų patekimo į teismo pastatą kontrolei užtikrinti pagrindinio ir kitų įėjimų vietose turi būti įrengtos durys su automatinėmis, mechaninėmis ar kitomis spynomis, įeigos kontrolės sistema ir kortelių ar elektroninių raktų skaitytuvu ir/ar kitomis techninėmis apsaugos

priemonėmis, ribojančios asmenų galimybes nesankcionuotai patekti į teismo pastatą ar jo dalį, taip pat galimybę pereiti iš teismo viešojoje erdvėje į tarnybinėje erdvėje esančias teismo patalpas.

Jau buvo minėta, tinkamas viešųjų, tarnybinių ir specialiųjų zonų patalpų atskyrimas neužtikrintas pusėje teismų pastatų. Nors elektroninė įeigos kontrolės sistema ir elektromagnetinėmis sklendėmis kontroliuojamos durys yra beveik visuose pastatuose, daugeliu atveju kontroliuojama įeiga tik į dalį patalpų, pavyzdžiui, patekimas į tarnybines patalpas nėra kontroliuojamas arba kontroliuojamas tik iš dalies elektroninėmis priemonėmis (20 teismų pastatų).

Siekiant teismuose įrengti būtiniausią įeigos kontrolės sistemą, reikėtų sumontuoti 638 vnt. įrenginių. Preliminariais skaičiavimais, investicijos į įeigos kontrolės sistemas siektų 1 893 000 Eur. Be to, darytina prielaida, tęstinės veiklos išlaidos sudarytų apie 10 proc. investicinės veiklos išlaidų, kas papildomai siektų apie 189 tūkst. Eur kasmet. Užtikrinus reikiamą finansavimą, įeigos kontrolės sistema galėtų būti plečiama bei diegiama teismuose ir prijungiama prie bendros apsaugos sistemos valdymo, taip užtikrinant viešų ir ne viešų erdvių atskyrimą bei darbuotojų ir klientų judėjimo kontrolę, ženkliai padidinant teismų saugumą.

Be to, asmenų, patenkančių į teismo pastatą per pagrindinį įėjimą, patikrai ir apžiūrai atlikti pagrindinio įėjimo vietoje turi būti įrengti atitvarai, sukamieji ar atsidarantys varteliai ir/ar naudojamos kitos techninės įeigos kontrolės priemonės (metalo detekcijos varteliai, rentgeno įrenginys, rankiniai metalo detektoriai, vaizdo stebėjimo kameros su duomenų analizės sistema ir kitos), ribojančios asmenų galimybes be identifikavimo, patikros ir/ar apžiūros patekti į teismo pastatą. Asmenų, patenkančių į teismo teritoriją, patalpas kontrolei sustiprinti ir/ar patenkančių asmenų patikrai ir apžiūrai įgyvendinti, gali būti įrengtas papildomas apsaugos postas.

Monitoringas parodė, kad vienintelis Vilniaus miesto apylinkės teismas, naudodamas rankinį ir stacionarų arkinį metalo iešiklius, vykdo nuolatinę į pastatą įeinančių asmenų ir daiktų patikrą, Regionų administracinis teismas Vilniaus rūmuose tokią patikrą vykdo esant reikalui. Nors stacionarūs arkiniai metalo detektoriai yra įrengti 4 pastatuose, 8 teismų pastatuose yra rankiniai metalo detektoriai, šios įrangos teismai nenaudoja, nes nėra finansuojamas saugos darbuotojas, kuris atliktų asmenų ir daiktų patikrinimus. Vilniaus miesto apylinkės teismas išreiškė poreikį įrengti rankinio bagažo skenerį, kuris galėtų kainuoti apie 35 tūkst. Eur.

Siekiant sustiprinti techninę įeigos kontrolę, reikalinga skirti lėšų rankiniams metalo detektoriams ir stacionariams arkiniams metalo detektoriams 58 teismų pastatuose įrengti. Preliminariais skaičiavimais, investicijos į metalo detektorius siektų 496 625 Eur. Be to, darytina prielaida, tęstinės veiklos išlaidos sudarytų apie 10 proc. investicinės veiklos išlaidų, kas papildomai siektų apie 50 tūkst. Eur kasmet.

6. Teismo darbuotojų ir interesantų pokalbių telefonu įrašymo sistema

Teismuose turėtų būti įrašomi darbuotojų pokalbiai telefonu su proceso dalyviais, interesantais ar kitais į teismą besikreipiančiais asmenimis tam, kad būtų užtikrinama žodinių grasinimų, patyčių, psichologinio smurto prevencija, užtikrinama aptarnavimo kokybė, išsaugoma reikšminga informacija ir / ar išvengiama nesusipratimų tarp teismo darbuotojų ir skambinančiųjų.

Tik nedidelė teismų dalis nurodė, kad yra įrašomi visi telefoniniai pokalbiai su išorės vartotojais. Dažnu atveju pokalbiai įrašomi tik tų telefono numerių abonentų, kurie turi didžiausią interesantų srautą.

Paskaičiuotas preliminarus telefoninių pokalbių įrašymo ir garso įrašų saugojimo, darant prielaidą, kad vis skambučiai būtų įrašomi, bei interaktyvus balso atsakiklio poreikis 1 500 abonentų skaičiui būtų 174 240 Eur⁴. Pokalbių įrašymo ir garso įrašų saugojimas yra tęstinė veikla, todėl paskaičiuotos išlaidos būtų patiriamos kasmet.

---

⁴ Iš Nacionalinės teismų administracijos ir UAB „CSC TELECOM“ 2024 m. rugpjūčio 30 d. sutarties Nr. 41P-209.

Rekomenduojamos fizinio saugumo užtikrinimo priemonės ir būtina įsigyti įrangą bei paslaugas

Apibendrinus monitoringo rezultatus, daroma išvada, kad ilgus metus neskyrus finansavimo techninėms apsaugos priemonėms, daugelio teismų pastatų saugumo infrastruktūra, teismų turimos saugumo užtikrinimo priemonės yra nepakankamos veiksmingai teismų pastatų fizinei apsaugai, todėl būtina nedelsiant spręsti trūkstamos įrangos ir paslaugų įsigijimo klausimą. Rekomenduotina Teisėjų tarybai lėšų, reikalingų šiuo metu trūkstamai teismų pastatų saugumo infrastruktūrai užtikrinti, poreikį įtraukti į 2026 – 2028 m. biudžeto asignavimo formuojamus poreikius kaip vieną iš prioritetinių.

Toliau lentelėje pateikiami duomenys apie reikalingiausias saugumo priemones, teismų pastatuose būtiną įdiegti, sumontuoti kaip įmanoma greičiau.

Lentelė Nr. 2. Saugumo priemonių poreikio suvestinė

Eil. Nr.	Investicijos ar paslaugos pavadinimas	Kiekis	Kaina, Eur
1.	Atitvarų sulaikytiesiems asmenims naujų įrengimo/keitimo darbai	8 vnt.	64 000
2.	Vaizdo kamerų plėtimas ir modernizavimas	473 kompl.	2 629 722
3.	Vaizdo kamerų palaikymo sąnaudos (kasmet po diegimo) ⁵	-	263 000
4.	Vaizdo stebėjimo sistemos su garso įrašymu teismo posėdžių salėse	331 kompl.	2 086 257
5.	Vaizdo stebėjimo sistemos su garso įrašymu teismo posėdžių salėse palaikymas (kasmet po diegimo)	-	209 000
6.	Įeigos kontrolės sistemos diegimo darbai	638 kompl.	1 893 000
7.	Įeigos kontrolės sistemos diegimo palaikymas (kasmet po diegimo)	-	189 000
8.	Daiktų patikros skeneris Vilniaus miesto apylinkės teismui	1 vnt.	35 000
9.	Stacionarių metalo detektorių (58 vnt.) diegimo darbai ir rankiniai metalo detektoriai (58 vnt.)	116 vnt.	496 625
10.	Metalų detektorių palaikymas (kasmet po diegimo)	-	53 000
11.	Fizinės apsaugos paslauga (kasmet) ⁶	76 apsaugos pareigūnai	2 140 160
12.	Darbo vietų įrengimo kaštai apsaugos darbuotojams	24	144 000
13.	Telefoninių pokalbių įrašymo ir garso įrašų saugojimo paslauga (kasmet)	1500 abonentų	174 240
Iš viso:			10 377 004

IV. Psichologinis saugumas teismuose

Teisėjų bei teismo darbuotojų saugumas yra itin svarbi tema dėl grėsmių, su kuriomis jie susiduria teisme ir už teismo ribų, – pradedant nepagarbiu elgesiu, spaudimu, šantažu, grasinimais ir

⁵ Priemonių palaikymo ir techninio aptarnavimo kaštai turėtų būti skiriami sekančiais metais po priemonių įgyvendinimo (kai kurie poreikiai kartosis kasmet, kai kurie bus vienkartiniai ir atnaujinami kas 4-6 metus).

⁶ Į fizinės apsaugos paslaugą nėra įtrauktas teismo darbuotojų, kurie atliktų į teismą atvykusių asmenų dokumentų patikrą, registraciją, darbo užmokestis. Preliminariais skaičiavimais poreikis šiai funkcijai užtikrinti būtų apie 3 mln. Eur.

baigiant – korupcija, vandalizmu ar smurtu (ne tik teismų pastatuose, bet ir už jų ribų – namuose, viešojoje aplinkoje).

Šių grėsmių neigiamas poveikis teisėjams bei teismo darbuotojams ir būtinybė jį sumažinti vertintini žvelgiant iš kelių perspektyvų:

Sisteminės. Pagrindinė teismų funkcija, įtvirtinta Konstitucijoje, Teismų įstatyme bei kituose nacionaliniuose ir tarptautiniuose teisės aktuose, yra teisingumo vykdymas. Teismų (teisėjų) nepriklausomumas yra kritinis veiksnys, užtikrinantis teisingumo vykdymą, todėl teisėjų fizinio ir psichologinio saugumo užtikrinimas yra būtina priemonė, padedanti užkirsti kelią suinteresuotų asmenų (proceso šalių, žiniasklaidos, kt.) siekiui daryti nepageidaujamą įtaką teisėjų sprendimų objektyvumui ir nešališkumui pasitelkiant fizinio ir / arba psichologinio bauginimo priemones. Kitas sisteminės perspektyvos aspektas yra grėsmių poveikio mastas. Fizinę ir psichologinę grėsmę keliantys incidentai daro poveikį net tik teisėjams, bet ir jų šeimų nariams, teismų darbuotojams, proceso dalyviams, nes jie taip pat tampa (arba gali tapti) grasinimų ir realių išpuolių taikiniai arba liudininkais. Tokie incidentai prisideda prie nesaugumo jausmo platesnėje bendruomenėje, mažina visuomenės pasitikėjimą teisine sistema.

Organizacinės. Pasaulio sveikatos organizacija (toliau tekste - PSO) psichosocialinės rizikos veiksniams, darantiems įtaką darbuotojų savijautai, priskiria nesaugias darbo sąlygas, darbo pobūdžio sąlygojamą nuolatinį kontaktą su žmonėmis, fizinį ir psichologinį smurtą darbo aplinkoje ⁷. Pasauliniai tyrimai rodo, kad aukštas darbo streso lygis daro neigiamą įtaką darbuotojų įsitraukimui (darbuotojų įsitraukimas – kritinis veiksnys, susijęs su darbuotojų produktyvumu, pasitenkinimu ir morale)⁸. Teisėjų patiriamo streso priežasčių ir poveikio tyrimai patvirtina, kad saugumas yra susijęs su teisėjų patiriamu stresu, kuris savo ruožtu daro įtaką teisėjų pasitenkinimui darbui, veiklos efektyvumui ir kokybei;

Asmeninės arba žmogiškosios. Fizinės ir psichologinės grėsmės, jų rizika neigiamai veikia teisėjų bei teismo darbuotojų psichinę sveikatą – sukelia ilgalaikį stresą ir profesinį perdegimą, kurie savo ruožtu yra fizinės ir psichinės sveikatos sutrikimų, ligų (širdies-kraujagyslių, virškinamojo trakto, neurologinių, psichinių, infekcinių, raidos ir kt.) bei konfliktų šeimoje, skyrybų, šeimos - darbo konflikto, priklausomybių, savižudybių priežastis. Pažymėtina, kad teisėjai, kurie nagrinėja smurtinius nusikaltimus ir susiduria su aukų istorijomis, gali patirti antrinį trauminį stresą, kuris taip pat didina jų pažeidžiamumą, gali sukelti profesinį perdegimą, emocinį išsekimą, depresiją. Tyrimai rodo, kad teisėjai dažniau nei bendra populiacija kenčia nuo depresijos simptomų, o tai gali turėti įtakos jų sprendimų priėmimo kokybei. Dėl nuolatinio nesaugumo kai kurie teisėjai nusprendžia palikti savo pareigas arba pereiti dirbti į mažiau pavojingas teisės sritis.

Tyrimai JAV, Jungtinėje Karalystėje, Skandinavijos ir kitose šalyse rodo, kad teisėjai nerimauja dėl savo ir artimųjų saugumo, o tie, kuriems teko susidurti su grėsme, teigia patyrę neigiamą poveikį emocinei sveikatai⁹. Pripažįstama, kad išaugęs grasinimų skaičius ir kitos grėsmės

⁷ Burn-out an "occupational phenomenon": *International Classification of Diseases*. (2019). World Health Organization. <https://www.who.int/news/item/28-05-2019-burn-out-an-occupational-phenomenon-international-classification-of-diseases>; *WHO guidelines on mental health at work*. (2022). World Health Organization. <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/363177/9789240053052-eng.pdf?sequence=1>.

⁸ *State of the Global Workplace: The Voice of the World's Employees*. (2024). Gallup. <file:///C:/Users/User/Downloads/state-of-the-global-workplace-2024-download.pdf>; Costin, A., Roman, A. F. & Balica, R.S. (2023). Remote work burnout, professional job stress, and employee emotional exhaustion during the COVID-19 pandemic. *Frontiers in Psychology*, 14. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1193854>.

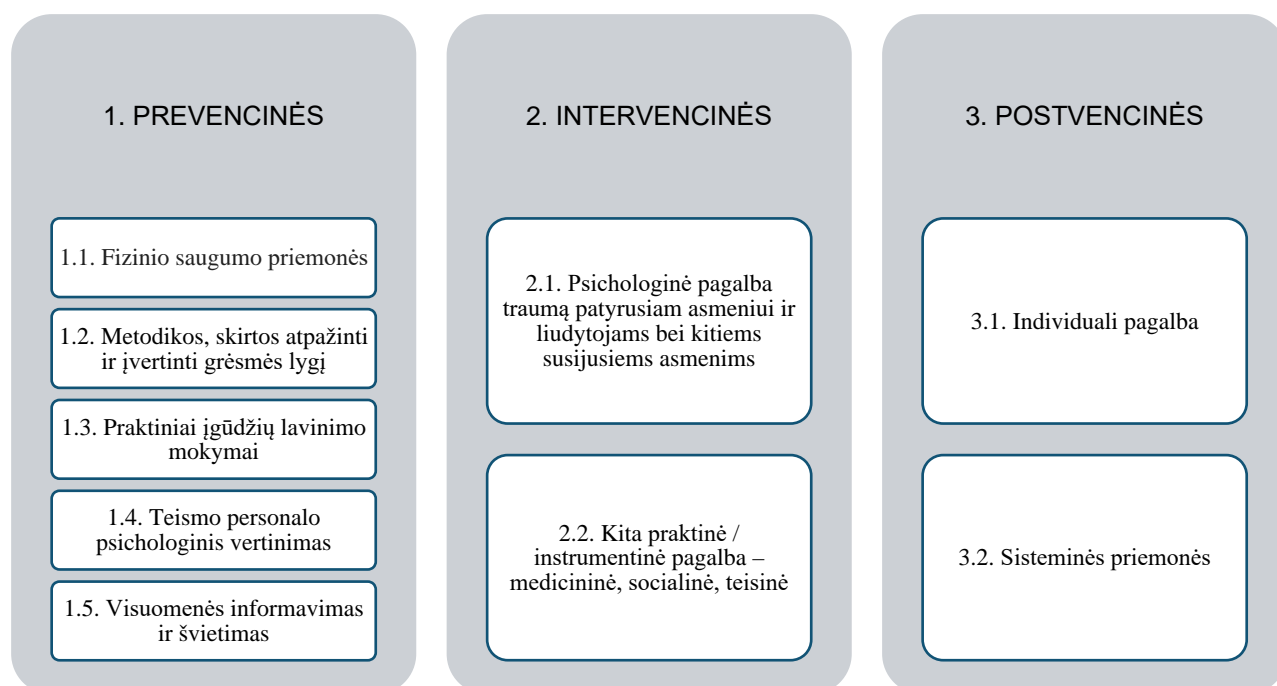
⁹ Aromaa, K., Junninen, M., Korsell, L. & Johanna Skinnari, J. (2016). *Improper influence against prosecutors and judges in Finland and Sweden: Findings from two national surveys 2008*. Heuni. <https://heuni.fi/-/report-series-81>; Miller, M. K., Edwards, Ch. P., Reichert, J. & Bornstein, B. H. (2018). An Examination of Outcomes Predicted by the Model of Judicial Stress. *Judicature*, 102(3), 50-61; McDermott, C. M., Murphy, E., Grimes, P. & Muffler, J. (2024). Perceptions and Experiences with Judicial Security Threats: A Survey of U.S. State Court Judges. *Court Review*, 60(3), 102-111. https://nationalcenterforstatecourts.app.box.com/v/AmJudges_CourtReviewArchive/file/1699378364862; *Judicial Security: 2014 Survey Report*. (2014). The National Judicial College. https://www.judges.org/wp-content/uploads/2019/12/USMS_survey_report.pdf.

teisėjams yra susiję su didėjančiu socialinių tinklų naudojimu ir lengvai prieinama asmenine informacija internete. Lietuvos teismuose tiksliniai tyrimai, skirti nustatyti teisėjų ir kitų teismo darbuotojų patiriamų grėsmių poveikį psichologiniam saugumui emocinei sveikatai, iki šiol nebuvo atliekami.

Rekomenduojamos psichologinio saugumo užtikrinimo priemonės teismuose

Atsižvelgiant į šiuolaikines grėsmes, teisėjų bei teismo darbuotojų apsauga tampa vis aktualesne tema. Pažymėtina, kad ne tik Lietuvoje, bet ir kitose demokratinėse šalyse saugumo klausimams teismuose neskiriama pakankamai dėmesio. Saugumo klausimai dažniausiai sprendžiami po kritinių įvykių, daugiausia dėmesio skiriant fizinėms apsaugos priemonėms ir paskutinius kelerius metus – priemonėms, padedančioms apsaugoti asmens duomenis. Nors fizinės ir asmens duomenų apsaugos priemonės prisideda prie didesnio psichologinio saugumo, pripažįstama, kad daugiau dėmesio būtina skirti priemonėms, kurios padėtų didinti teisėjų bei teismų darbuotojų psichologinį atsparumą, pasirengti ir efektyviai reaguoti grėsmės akivaizdoje bei atstatyti psichologinę pusiausvyrą po traumuojančio įvykio, taip siekiant užtikrinti, kad teisėjai bei teismų darbuotojai galėtų atlikti savo pareigas be baimės dėl savo ar artimųjų saugumo.

Išanalizavus gerąją kitų šalių praktiką, taikomą ne tik teisėsaugos, bet ir kitose institucijose, kuriose darbuotojai dažniau susiduria su fiziniu ir psichologiniu smurtu (pvz., ligoninėse, verslo organizacijų klientų aptarnavimo padaliniuose ir kt.), teismuose rekomenduotinas taikyti psichologinio saugumo priemones galima skirstyti į kelias kategorijas:

1. Prevencinės – teisėjų ir teismų darbuotojų, visuomenės¹⁰, susijusių institucijų švietimas. Tai rūpinimasis psichikos higiena – ieškomos strategijos, galinčios sumažinti įvairių rizikos veiksnių poveikį:

- 1.1. Fizinio saugumo, padedančio užtikrinti ir psichologinį saugumą, užtikrinimas;
- 1.2. Metodikos, skirtos atpažinti ir įvertinti grėsmės lygį, parengimas. Ketinimas atlikti agresyvių veiksnių (tikslingą ar spontanišką) turi universalius elgesio ir kitus stebimus indikatorius. Institucijos yra parengusios atitinkamas grėsmės lygio (asmens / elgesio pavojingumo)

¹⁰ Pavyzdžiui, aiškinti įstatymus, teismo procesą ir pan., kad žmonės suprastų, kodėl teisėjai priima vienokius ar kitokius sprendimus (ne teisėjas „kaltas“, o vadovaujamas įstatymu).

identifikavimo ir vertinimo metodikas, kurios padeda darbuotojams išvengti grėsmių ar savalaikiai ir efektyviai į jas reaguoti;

1.3. Praktiniai mokymai, skirti a) psichologinio atsparumo didinimui ir b) reagavimo į grėsmę įgūdžių lavinimui – grėsmės atpažinimo ir vertinimo, bendravimo su agresyviais asmenimis (atsitraukimo, deeskalavimo, atgrasymo metodų taikymas ir kt.), efektyvaus reagavimo į grėsmę treniruotės (integruotos, skirtos psichologiniam ir fiziniam pasirengimui didinti);

1.4. Teisėjų ir kitų teismo procese dalyvaujančių teismo darbuotojų (teisėjų padėjėjų, teismo posėdžių sekretorių, biurų darbuotojų), psichologinis vertinimas. Tai priemonė, skirta nustatyti teisėjų ir kitų teismo darbuotojų pažeidžiamumą, siekiant diferencijuoti (individualizuoti) psichologinio saugumo priemones pagal poreikį¹¹;

1.5. Visuomenės informavimas ir švietimas. Viena šios priemonės kryptis galėtų būti visuomenės informavimas apie teismuose įdiegtas fizinio saugumo priemones, siekiant sumažinti grėsmę keliančių įvykių riziką, atgrasyti potencialius agresorius. Kita – visuomenės švietimas, siekiant didinti piliečių informuotumą ir sąmoningumą, stiprinti teismų reputaciją

2. Intervencinės – betarpiška pagalba įvykio metu arba iš karto po įvykio:

2.1. psichologinė pagalba traumą patyrusiam asmeniui ir liudytojams bei kitiems susijusiems (pavyzdžiui, pagalbą trauminio įvykio metu teikusiems) asmenims (*debriefingas*¹²; į traumą orientuota kognityvinė elgesio terapija¹³, grupės refleksija po įvykio¹⁴ ir pan.). Šiuo atveju rekomenduotina parengti teismo psichologus, kurie turėtų kompetenciją teikti tokią pagalbą ar steigti atitinkamą padalinį teismų sistemoje;

2.2. kita praktinė / instrumentinė pagalba – medicininė, socialinė, teisinė¹⁵.

3. **Postvencinės** – pagalba, kuri teikiama fizinį ar psichologinį smurtą patyrusiems teisėjams, jų artimiesiems, liudytojams, siekiant greitesnio grįžimo į įprastą gyvenimo ir funkcionavimo lygį:

3.1. individuali pagalba (psichoterapija), teikiama fizinį ar psichologinį smurtą patyrusiems teisėjams, jų artimiesiems, liudytojams, siekiant padėti susidoroti su PTSS ir greitesnio grįžimo į įprastą gyvenimo (funkcionavimo) lygį (šiuo atveju rekomenduojama užtikrinti psichologinės pagalbos prieinamumą);

3.2. sisteminės priemonės – tokios kaip 1) taikytų prevencinių ir intervencinių priemonių veiksmingumo, išmuktų pamokų analizė ir psichologinio saugumo priemonių tobulinimas; 2) atviros ir palaikančios organizacinės kultūros stiprinimas – orientuojantis į nuostatų apie teisėjų (ne)pažeidžiamumą keitimą, stigmatizacijos, susijusios su teisėjo kreipimusi psichologinės pagalbos mažinimą, bei skatinant diskusiją teismų bendruomenėje problemų, apie kurias vengiama kalbėti,

¹¹ Labiau pažeidžiamiesiems asmenims gali būti reikalingi didesnės apimties praktiniai mokymai ar pagalba susidūrus su grėsme.

¹² *Debriefingas* – struktūruota ankstyvoji potrauminė intervencija, taikoma darbui su žmonėmis, kartu išgyvenusiais nelaimę ar tragišką įvykį. Intervencija siekiama sumažinti emocinę įtampą, užkirsti kelią potrauminio streso sutrikimo (PTSS) išsivystymui ir pagreitinti atsistatymą aptariant, patvirtinant ir normalizuojant įvykio dalyvių reakcijas į traumą. Taip pat – suteikti informaciją apie pagalbą, atrinkti tuos, kuriems reikia didesnio dėmesio ir kvalifikuotos pagalbos. Dažniausiai tai yra vienkartinė 1-3 val. sesija (vykdoma kitą ar kelias dienas po įvykio).

¹³ Trumpa moksliškai pagrįsta kognityvinė elgesio terapija taikoma maždaug 2 savaites (4-5 sesijos) esant ūmiam streso atsakui.

¹⁴ Grupės refleksija po įvykio – dažniausiai tai vienkartinis ar trumpalaikis susitikimas po trauminio įvykio, kuriame orientuojamasi ne į terapiją, o į socialinių ryšių sutvirtinimą, streso įveiką ir trauminio įvykio įprasminimą, siekiant palaikyti asmeninę ir grupės psichologinę gerovę. Skirtas asmenims, kurie kartu dirbo trauminio įvykio metu.

¹⁵ Pavyzdžiui, medicininė – suteikti pirmąją pagalbą, iškviesti medikus; socialinė – informuoti nukentėjusiojo artimuosius, palydėti nukentėjusįjį į saugią vietą (namus); teisinė – padėti parašyti pareiškimą policijai.

pripažinimą ir sprendimą (pavyzdžiui, profesinį perdegimą, priklausomybes, psichikos sutrikimus ir kt.)¹⁶; 3) rūpestį platesnės aplinkos saugumu¹⁷; 4) informacinio saugumo didinimą.

Teigtina, kad nėra vieningo, nuoseklaus, konkrečias rekomendacijas psichologinio saugumo Lietuvos teismuose srityje apibrėžiančio teisės akto, nėra sukurta aiškaus algoritmo, kaip turi būti organizuojamos, taikomos prevencinės, intervencinės ir postvencinės psichologinio saugumo priemonės, todėl būtina tęsti Darbo grupės veiklą ir, pasitelkiant psichologinę gerovę išmanančius specialistus bei studijuojant gerąją užsienio šalių praktiką, parengti tiek reikiamus teisės aktų projektus, tiek minėtų priemonių veikimo bei taikymo Lietuvos teismuose mechanizmą.

Vienu iš gerosios praktikos pavyzdžių diegiant sistemines priemones laikytinos *Tristan Jepson Memorial Foundation* psichologinės gerovės teisinėje aplinkoje gairės, skirtos Australijos teisės saugos institucijoms, kuriose pabrėžiama, kad teisinėse institucijose psichologinis saugumas turi būti ne tik individuali atsakomybė, bet ir visos sistemos prioritetas. Gairėse nustatyti trylika darbo aplinkos veiksnių (tokių kaip organizacinė kultūra, psichosocialinė ir socialinė parama, lyderystė, tobulėjimas (mokymas ir mokymasis), darbo krūvio valdymas, darbuotojų įsitraukimas, darbo gyvenimo balansas, psichologinė ir fizinė apsauga ir kt.) ir jų įgyvendinimo rekomendacijos, kurias patariama taikyti atsižvelgiant į įstaigos dydį, išteklius, poreikius. Skandinavijos šalyse, kuriose visuomenė pasižymi aukštu pasitikėjimu teisine sistema, didelis dėmesys skiriamas psichologinei gerovei – įgyvendinamos darbo krūvio balansavimo strategijos, taikomos psichologinės paramos programos, o teisėjai skatinami dalyvauti mokymuose apie streso valdymą. Siekiama užtikrinti ne tik teisėjų, bet ir viso teismo personalo emocinę gerovę, nes tai padeda išlaikyti aukštą darbo kokybę ir sprendimų objektyvumą. JAV įgyvendinamos įvairios saugumo priemonės, tokios kaip fizinė apsauga, anoniminės grėsmių pranešimo sistemos ir psichologinės pagalbos programos. 2024 m. buvo visiškai įgyvendinta teisėjų ir jų šeimų pažeidžiamumo valdymo programa, siekiant apsaugoti juos nuo didėjančių grėsmių. Amerikos teisininkų asociacijos iniciatyva yra parengtos rekomendacijos skirtingą veiklą vykdančių teisininkų asmeninei gerovei stiprinti įvairiose institucijose¹⁸. Jungtinėje Karalystėje 2014 – 2016 m. valstybės lėšomis buvo gerinamas teisėjų namų saugumas. Taip pat organizuojami teisėjų mokymai, kaip apsisaugoti nuo grasinimų socialiniuose tinkluose, informacijos nutekėjimo. Informaciniam saugumui užtikrinti rekomenduojama numatyti tikslines priemones, nes teisėjai vis dažniau tampa internetinio priekabiavimo ir grasinimų taikiniai. Siekiant apsaugoti jų privatumą, būtina riboti viešą prieigą prie teisėjų asmeninių duomenų, užtikrinti saugius komunikacijos kanalus ir mokyti teisėjus atpažinti bei reaguoti į kibernetines grėsmes.

Darbo grupė, apibendrindama tai, kas išdėstyta, vadovaudamasi Teisėjų tarybos darbo reglamento 56 ir 58 punktais, Teisėjų tarybos prašo

- pratęsti Darbo grupės veiklos terminą iki 2025 m. liepos 25 d.

Darbo grupės pirmininkė

Viktorija Šelmienė

¹⁶ Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas priemonėms, skirtoms minimizuoti traumos poveikį, mažinti stigmatizaciją ir skatinti pagalbos ieškojimo elgseną. Visi suinteresuotieji asmenys turėtų imtis veiksmų, kad sumažintų psichikos sveikatos sutrikimų ir priklausomybių stigmą, nes stigma trukdo ieškoti pagalbos. Tyrimai nustatė kelis veiksnius, kurie gali kliudyti kreiptis pagalbos dėl psichikos sveikatos sutrikimų: nesugebėjimas atpažinti simptomų; nežinojimas, kaip nustatyti ar gauti tinkamą gydymą, arba įsitikinimas, kad tai per daug sudėtinga; neigiamos kultūrinės nuostatos šių sutrikimų atžvilgiu; baimė dėl neigiamos reakcijos iš svarbių asmenų; gėdos jausmas; pagalbos ieškojimo kaip silpnumo ženklo vertinimas; stiprus polinkis į savarankiškumą ir/arba perfekcionizmas; karjeros pasekmių baimė; nerimas dėl konfidencialumo; abejonės dėl institucijos siūlomų terapeutų kompetencijos (darbo kokybės) arba įsitikinimas, kad gydymas nebus veiksmingas; laiko trūkumas įtempteje darbotvarkėje.

¹⁷ Pavyzdžiui, JAV 2024 m. buvo visiškai įgyvendinta teisėjų ir jų šeimų pažeidžiamumo valdymo programa, siekiant apsaugoti juos nuo didėjančių grėsmių.

¹⁸ *The Path to Lawyer Well-Being: Practical Recommendations For Positive Change*. (2017). National Task Force on Lawyer Well-Being https://www.americanbar.org/content/dam/aba/administrative/professional_responsibility/lawyer_well_being_report_final.pdf.

DETALŪS METADUOMENYS	
Dokumento sudarytojas (-ai)	Nacionalinė teismų administracija
Dokumento pavadinimas (antraštė)	IŠVADA DĖL SAUGUMO TEISMUOSE STIPRINIMO PRIEMONIŲ
Dokumento registracijos data ir numeris	2025-04-23 Nr. 6TV-5-(7.6.4.E)
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	-
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	0
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	0
Parašo paskirtis	pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Viktorija Šelmienė Teisėjų tarybos sekretorius
Parašo sukūrimo data ir laikas	2025-04-23 08:39:20 GMT+03:00
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymoje nurodytas laikas	2025-04-23 08:39:31 GMT+03:00
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	RCSC IssuingCA
Sertifikato galiojimo laikas	2023-11-08 09:22:56 GMT+02:00 - 2025-11-07 09:22:56 GMT+02:00
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	-
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	Lietuvos teismų informacinė sistema
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. Visi dokumente esantys elektroniniai parašai galioja. (2025-04-23 08:40:16)
Elektroninio dokumento nuorašo atspausdinimo data ir ją atspausdinęs darbuotojas	Nuorašą suformavo LITEKO 2025-04-23 08:40:16
Paieškos nuoroda	-
Papildomi metaduomenys	-